

Nr 131.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 30, 31, 35 och 39 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin m. m.; given Stokholms slott den 25 februari 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade

1:o) förslag till förordning om ändrad lydelse av 30, 31, 35 och 39 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin; och

2:o) förslag till förordning om ändrad lydelse av 25 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 30, 31, 35 och 39 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Härigenom förordnas, dels att till 30 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin skall läggas ett nytt, med 3 betecknat moment av nedan angivet innehåll, dels ock att 31 och 35 §§ samt 39 § 1 mom. i samma förordning skola erhålla följande ändrade lydelse:

30 §.

3. Då lönnbränning skett, vare det vid förbrytelsen nyttjade redskap, det vid beslagstillfället å stället befintliga brännvin och de kärl, vari det förvaras, förbrutna.

31 §.

1. Den, som tillverkar, saluhåller eller eljest till försäljning utbjuder eller överlåter för beredande av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat under sådana omständigheter, att skälig anledning föreligger till antagande, att apparaten eller apparatdelen är avsedd att användas för att i olovligt syfte framställa eller destillera brännvin eller från denaturerat brännvin borttaga denatureringsmedlet eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill, straffes med böter från och med 100 till och med 2,000 kronor, och vare apparaten eller apparatdelen förbruten. Vid upprepade förbrytelser eller om omständigheterna eljest äro försvårande, må dömas till högst 10,000 kronors

böter eller till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till lägst 25 kronor.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava apparat eller apparatdel, varom där sägs, under sådana förhållanden, att skälig anledning föreligger till antagande, att han innehar densamma för olovligt brukande, vare lag som nyss är sagt.

35 §.

Till redskap, som enligt 30 § 3 mom. eller 32 § 1 mom. är förbrutet, räknas varje i bränneri för kokning, mäskeerledning, jäsning eller bränning inrättat redskap, sprithållare ävensom ångmaskin med tillbehör.

39 §.

1. Brännvinstillverkare ansvarar för förbrytelse mot denna förordning, som med hans vetskap begås av hans hustru, barn, husfolk eller i hans arbete antagen person, såsom vore förbrytelsen av honom själv begången. Begagnar tillverkaren ombud vid brännerirörelsens utövande, ansvare dock ombudet jämte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 1919.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 25 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit.

Härigenom förordnas, att 25 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit skall erhålla följande ändrade lydelse:

25 §.

1 mom. I fall, som i 21, 22 och 23 §§ förmälas, så ock då någon, varom i 20 och 24 §§ sägs, på otillåtet sätt begagnat eller avhänt sig sprit, skola, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, de förråd av skattefri sprit, som anträffats hos den brottslige eller eljest uppenbarligen äro avsedda för olovlig användning, jämte kärl och annat emballage, vari spriten förvaras, vara underkastade beslag och dömas förbrutna. Lag samma vare i fråga om redskap, som begagnats i det fall, varom sägs i 22 § första stycket.

2 mom. Fälles någon till ansvar för förbrytelse, som i 1 mom. avses, skall han tillika dömas skyldig att för den sprit, varmed han förfarit olovligt, utgiva tillverkningsskatt enligt gällande bestämmelser om beskattning av brännvin.

3 mom. Rörande ansvar för tillverkning, saluhållande eller annat utbudande till försäljning, överlåtelse eller innehav i vissa fall av apparater, avsedda att användas för att i olovligt syfte från denatu-

rerad sprit borttaga denatureringsmedlet eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill, stadgas i 31 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 1919.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari
1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

— — — — —
Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anförde efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet följande:

I en den 20 augusti 1918 till justitiedepartementet inkommen skrivelse hava J. Löfgren och Emil Karlsson å Västerås allmänna nykterhetskommittés vägnar, under åberopande av tvenne vid skrivelsen fogade, enligt uppgift uti en huvudstadstidning för den 2 i samma månad införda annonser om salubjudande av destillationsapparater, anført, bland annat, följande:

»Nu är det för oss obekant, huruvida det är möjligt att med nu befintliga lagar få tillverkare och försäljare av destilleringsapparater dömda för delaktighet i det senare med apparatens hjälp utförda brottet, borttagandet av denaturerings-

*Framställ-
ning från
Västerås
allmänna
nykterhets-
kommitté.*

medlet ur sprithaltiga vätskor, men frågan är därför icke mindre viktig. Med den stora utveckling, som sprithaltiga vätskor i olika former och för olika ändamål under de senaste åren tagit och med hänsyn till de relativt stora inskränkningarna i åtkomsten av den vanliga spirituosa, hava försöken att anskaffa surrogat för berusningsändamål blivit allt mera intensiva. Man får ej heller underskatta den fara för den svenska folkhälsan, som ligger i den under senaste åren i synnerligen hög grad tilltagande förbrukningen av surrogat som berusningsmedel. Kungl. Socialstyrelsens alkoholundersökningar utvisa, att surrogatens användning som berusningsmedel under den senare tiden i oroväckande grad stigit. Därför böra alla till buds stående medel vidtagas och detta omedelbart för att i möjligaste mån förhindra surrogatens användning som berusningsmedel.

En bland de åtgärder, som vi anse vara av betydelse i detta avseende vore att förbjuda tillverkning och försäljning av de i bruk i synnerligen stor utsträckning varande s. k. destilleringsapparaterna, vilka, om de få obehindrat tillverkas och försälgas, hota att i stor myckenhet spridas i hemmen och sålunda i stor utsträckning komma att bli redskap för brottsligt förfarande och för tillverkning av berusningsmedel, vilket erfarenheten redan visat, att så är förhållandet.»

Över ifrågavarande framställning har kontrollstyrelsen den 21 januari 1919 avgivit infordrat utlåtande, däri kontrollstyrelsen framhåller följande:

*Kontroll-
styrelsen.*

Under nu rådande knapphet å spirituosa och därav föranledda restriktioner hade å skilda orter inom landet olaglig tillverkning av rusdrycker tagit en allt större omfattning. Såväl hembränning av brännvin som, och kanske framför allt, renaturering av denaturerat brännvin och motorsprit bedrevs otvivelaktigt av många personer och i åtskilliga fall ej endast till husbehov utan även för försäljning. Denna trafik torde, oaktat från polismyndigheternas sida stora ansträngningar gjorts för att stävja det brottsliga förfarandet, hava allt mer utvecklats sig. Att detta kunnat ske torde hava sin grund i den omständigheten, att destilleringsapparater finge fritt tillverkas, försälgas och innehavas. Enligt nu gällande lagstiftning finge nämligen redskap, som vore avsett för lönnbränning, dömas förbruten endast i det fall, att dylik bränning ägt rum (31 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin). Därest någon återigen med denaturerad sprit obehörigen vidtog åtgärd, varigenom denatureringsmedlet avskildes eller denatureringen försvagades, skulle jämlikt 25 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit kärl och annat emballage, vari spriten förvarades, vara underkastade beslag och dömas förbrutna, men intet stadgande finnes därom, att de vid renatureringen använda apparaterna skulle vara förbrutna. För att kunna bekämpa ovanberörda missförhållanden torde det vara erforderligt såväl att ställa tillverkningen av och handeln med apparater av dylikt slag under

kontroll som även att ingripa mot enskildas förvärv eller innehav av sådana apparater. Beträffande tillverkning av och handel med desamma torde rätt att utöva sådan rörelse böra i varje fall göras beroende av tillstånd utav myndighet, exempelvis kontrollstyrelsen. Vad åter anginge förvärv eller innehav av dylika apparater, gåves det ju åtskilliga yrken, för vilkas utövande erfordrades destillationsapparater. Lämpligen torde utövare av dessa yrken böra undantagas från tillämpligheten av en författningsbestämmelse i sistberörda avseende. Med hänsyn därtill att förhållandena på förevarande område alltmera förvärrades, därest icke ett kraftigt och snabbt ingripande ägde rum från statsmakternas sida, hemställde kontrollstyrelsen, att Kungl. Maj:t redan till innevarande riksdag måtte framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.

Ledamoten Lagergren var så till vida av skiljaktig mening vid utlåtandets avgivande, att han ansåg till detsamma hava bort göras följande uttalande:

»Då de här avhandlade missförhållandena huvudsakligen hava sin grund i nu rådande knapphet på spirituosa och därav föranledda restriktioner, är det angeläget att tilldelningen av spritdrycker, sådan den avsetts i den nya rusdrycks-lagstiftningen, så snart som möjligt bringas till stånd. Sker ej så, är fara värt att tvekampen på detta område mellan uppsiktsmyndigheterna och förbrukarna kommer att fortgå, alla tvångsåtgärder till trots, men till föga bättnad för den överhet, som handhar lagarna, samt den allmänhet, som villigt underkastar sig rimliga begränsningar.»

Vid utlåtandet var därjämte fogat ett så lydande författningsförslag:

Förslag

till

förordning angående förbud mot tillverkning av apparater för framställning av brännvin m. m.

1 §.

1 mom. Apparater, avsedda för framställning av brända alkoholhaltiga drycker, för destillering av dylika drycker eller för renaturering av denaturerad sprit eller avsedda att göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vätska användbar därtill, ävensom delar av sådana apparater må ej här i riket tillverkas, ej heller här saluhållas, till försäljning utbjudas eller eljest överlätas, utan att kontrollstyrelsen därtill lämnat tillstånd.

2 mom. Apparat eller del av apparat, varom i 1 mom. sägs, må ej utan kontrollstyrelsens tillstånd förvärfvas eller till riket införas och ej heller innehavas

av annan än den, som behörigen anmält sig att idka tillverkning av brännvin, föreståndare för tekniskt laboratorium vid någon statens eller av staten understödd institution ävensom innehavare av apotek.

2 §.

Överträder någon det i 1 § meddelade förbud eller gör försök därtill, straffes med böter från och med 50 till och med 10,000 kronor. Vid upprepad förbrytelse eller om omständigheterna eljest äro försvärande, må dömas till fängelse i högst sex månader. Där till ansvar dömes, skall ock apparat eller apparatdel, som förbrytelsen avser, dömas förbruten.

3 §.

Delaktighet i brott mot denna förordning straffes efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat.

4 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förbrytelse mot denna förordning, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, dömas till de böter eller det fängelsestraff, som äro stadgade för sådan förbrytelse; dock må sammanlagda fängelsestraffet icke överstiga två år.

5 §.

I de fall, då apparat eller apparatdel är att anse såsom förbruten, äge åklagaren därå verkställa beslag.

6 §.

1 mom. Böter, som enligt denna förordning ädömas, ävensom värdet av apparat eller apparatdel, som anses förbruten, tillfalle med en tredjedel kronan och med två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han åtnjuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

2 mom. Böter, som efter denna förordning ädömas, skola, om tillgång till deras gäldande brister, förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, av trycket utkommit i svensk författningssamling; dock att tillverkare, som omedelbart gör ansökan om tillstånd att fortsätta tillverkningen, må alltjämt bedriva densamma till dess kontrollstyrelsens beslut i anledning av ansöknigen meddelats, samt att vad här sagts om tillverkare skall i tillämpliga delar gälla om innehavare av apparat, som i denna förordning avses.

Ytterligare överlämnade kontrollstyrelsen ett från landsfiskalen i Lillhärads distrikt insänt exemplar av ett tryckt prospekt, som uppgavs hava erhållit en synnerligen stor spridning och vilket, med uteslutande av utställarens namn och adress, var så lydande:

»På grund av Brattska systemets verkningar och spritbristen i övrigt, ha, som ni nogsamst vet, en stor del av allmänheten börjat framställa sitt eget behov av brännvin och likör. Förfaringssättet är ytterst enkelt, blott man har att tillgå en prima destilleringsapparat och tillförlitliga recept.

Vi hava försålt 1,000-tals apparater, och äro dessa försedda med kondensator, prima messingsrör, messingskranar och hattar, kokaren rymmande 10 liter, kondensatorn 1 liter. Avkylningsapparat, inrymmande spiral, medföljer varje apparat, avpassad för såväl vattenledning som isvatten. Apparaten kan användas å vanlig spis, elektrisk kokplatta eller å gaskök.

På grund av de ytterst tunna rören och apparatens konstruktion i övrigt, försiggår destilleringen hastigt och ett ypperligt resultat ernås.

Med apparaten följa populärt hållna och ytterst lättfattliga recept jämte anvisning å apparatens skötsel.

Recepten omfatta vitbetor, melass, körsbär, söta frukter och bär, potatis, säd, enbär och renlav, framställning av likörer och kolrening.

Apparaten sändes diskret, under beteckningen kokkärl, och äger en var inneha en apparat, då densamma kan användas till andra ändamål än brännvinsbränning.

Apparatens pris är 40 kronor — exklusive emballage.

Skulle Ni för eget behov ej hava användning för densamma, torde Ni godhetsfullt låta Edra vänner och bekanta taga del av detta cirkulär.

Orderna torde snarast insändas, då endast ett begränsat antal rör finnas å lager, och order dagligen inströmma. Leveranstid beräknas pr 8 dagar.»

Sedan samtliga handlingar i ärendet härefter överlämnats till finansdepartementet, har yttrande infordrats från kommerskollegium.

Uti kommerskollegii den 5 innevarande februari dagtecknade utlåtande anföres till en början:

*Sveriges
kemiska in-
dustrikontor.*

»Kommerskollegium har i ärendet inhämtat yttrande från Sveriges kemiska industrikontor. Häri anför industrikontoret i huvudsak följande.

Kontrollstyrelsens författningsförslag måste, oavsett syftet, betecknas som ett synnerligen vågat experiment. Det vore fullständigt utförbart att i praktiken avgöra, när en apparat eller del av apparat kan anses vara avsedd för det ifrågasvarande ändamålet. Inom flera grenar av den kemiska industrien, exempelvis den moderna kolningsindustrien, fettindustrien, parfymindustrien, sockerindustrien, textilindustrien m. fl., använde man sig av destillation. För anställande av experiment, kontroll av fabrikation etc. erfordrades destillationsapparater. I snart sagt alla laboratorier användes stora mängder sprit, eter, trikloretylen, petroleumeter, etc. såsom lösningsmedel. För att återvinna lösningsmedlet behövdes ständigt och dagligdags tillgång till destillationsapparater. Då undantagslöst all kemisk och en stor del av övrig industri hölle sig med större eller mindre fabrikslaboratorier, torde det alltför väl inses, i vilken omfattning destillationsapparater måste användas

inom industrien. Därjämte nyttjades dylika apparater vid undervisningsanstalterna, av handelskemisters och vetenskapliga institutioners m. fl. laboratorier.

De destillationsapparater, som användas för laboratoriebruk, vore ofta av en synnerligen enkel konstruktion och kunde undantagslöst med lätthet apteras för destillering av alkoholhaltiga drycker, renaturering av denaturerad sprit m. m.

Än mera betänkligt ställde sig förbudet mot tillverkning av delar till dylika apparater. För analyser av en hel del kemiska fabrikat, ävensom av råvaror etc. behövdes extraktionsapparater, av vilka särskilt »kylaren» kunde anses såsom en del av en destillationsapparat. I varje hushåll finnes kärl, som utan större eller dyrbarare förändringar kunde apteras, så att de bliva lämpliga för brännvinsbränning. Ett förbud i fråga om tillverkning av delar till de ifrågakomna apparaterna skulle därför leda till de mest orimliga konsekvenser. Varje glas- eller metallrör kunde användas och därför betraktas som en del av en destillationsapparat, och följaktligen skulle tillverkningen och försäljningen av de enklaste och mest oskyldiga laboratorie- och mekaniska verkstadsartiklar m. m. göras beroende av kontrollstyrelsens tillstånd, för så vitt den ifrågasatta lagstiftningen ej skulle bliva in-effektiv och värdelös. Det torde bliva omöjligt att i lagparagrafer draga gränsen för, när dylika apparater eller delar kunna sägas vara *avsedda* för brännvinsbränning m. m. utan att samtidigt kringskära och göra industriens och handels berättigade intressen beroende av en vanskelig och godtycklig tillståndslagstiftning. Det kunde ifrågasättas, om kontrollstyrelsen, med hänsyn till dess organisation, ens vore rätta myndigheten att meddela dylikt tillstånd. Alla kristidens restriktioner, maximiprislagar etc. måste stå som varnande och avskräckande exempel.

Industrikontoret ansluter sig för sin del till ledamoten Lagergrens uttalande. Ytterligare lagbestämmelser än de, som redan finnas, torde bliva av föga nytta. Kristidens och övergångstidens ytterligheter gravläggas säkerligen, enligt vad industrikontoret uttalar, först då normala tider åter inträda.

Som en sammanfattning uttalar industrikontoret slutligen sitt bestämda avstyrkande av det utav kontrollstyrelsen framlagda lagförslaget såsom föga ägnat att vinna det av styrelsen avsedda syftet, men väl innefattande en oberäknelig fara för lojal industri och handel.»

För egen del anför kommerskollegium härafter, bland annat, följande:

Kommers-
kollegium.

»Kollegium behjärtar livligt det beklagliga förhållandet, att den fordom flore-rande hembränningen, som efter hand under de senare decennierna praktiskt taget upphört, nu på ett för vårt folks sedliga och kulturella utveckling farligt sätt åter-igen tilltagit och i samband med renatureringen av sprit nått en sådan omfattning, att särskild lagstiftning ansetts vara erforderlig för densammas bekämpande. Den direkta orsaken till angivna utveckling torde utan tvivel närmast vara att söka i den av kristiden orsakade knappheten på förtäringssprit och de restriktioner i av-seende å tilldelningen av brännvin och andra alkoholhaltiga drycker, som blivit genomförda i samband med kristidsförhållandena. Ett medel till hembränningens förhindrande skulle därför säkerligen ligga i en viss ökning av brännvinstilldel-ningen, ett förhållande, som kollegium utan att vilja närmare ingå på den därmed sammanhängande komplexen av frågor, likvisst icke kunnat underlåta att i här ifrågavarande sammanhang framhålla.

Beträffande den av kontrollstyrelsen i anledning av nu ifrågavarande missförhållanden föreslagna förordningen angående förbud mot tillverkning, försäljning, innehav m. m. av sådana apparater och delar därtill, vilka äro avsedda för destillering eller renaturering av brännvin och sprit, finner sig kollegium böra mot dessamma framställa allvarliga betänkligheter. Enligt kollegii uppfattning skulle en förordning sådan som den föreslagna å ena sidan sannolikt icke bliva av nämnvärd effekt gent emot den illojala trafik, man vill träffa, under det att densamma å andra sidan under förutsättning av en olämplig tillämpning, vartill den svävande formuleringen icke blott ger möjlighet utan rent av i viss mån inbjuder, skulle kunna förorsaka den legitima användningen av destillationsapparater allvarliga olägenheter.

Dessa vådor sammanhånga med den utgångspunkt, som valts för förordningens uppställning, och som är koncentrerad i uttrycket: »apparater, avsedda för etc.». Det må besinnas, att de apparater, som här kunna ifrågakomma, kunna vara av den mest skilda beskaffenhet, å ena sidan efter konstens regler konstruerade och utförda destillationsapparater för olika ändamål, av metall eller glas, å andra sidan de enklaste sammansättningar av hushållskärl, kaffepannor, kastruller, bleckburkar m. m. i samband med exempelvis enkla glasrör eller slangar. En verklig destillationsapparat, *avsedd* för spritdestillering, skulle sålunda icke utan tillstånd få inköpas eller innehavas av ett legitimt arbetande kemiskt laboratorium, under det att en kaffepanna, som otvivelaktigt icke är avsedd för destillering och sålunda icke faller under lagens område, likväl kan av vem som helst användas för bedrivande av den hantering, man vill stävja. Det är påtagligt, att en lagstiftning av sådant innehåll icke blott måste betecknas som ett slag i luften gent emot de missförhållanden, som man vill råda bot på, utan att det även är fara värt att den kommer att ytterligare undergräva respekten för gällande lag och förordning. I betraktande av de betänkliga tendenser, som i sist berörda avseende kunnat konstateras under de senaste åren, synes det kollegium som om man måste iakttaga den största försiktighet med utfärdandet av förordningar av här föreslagen art. Då nu kristiden synes vara på väg att avvecklas, torde det snarare bliva en viktig uppgift för lagstiftningen att söka återupprätta den aktning för lagen, som förr var utmärkande för det svenska samhället.

Ur synpunkten av de intressen, kollegium närmast har att bevaka, måste jämväl väsentliga erinringar framställas mot det framlagda författningsförslaget med hänsyn till den oklarhet, det lämnar rörande industriens tillgång till destillationsapparater överhuvud taget.

Det är icke blott den kemisk-tekniska industrien, till vilken räknas bl. a. vår omfattande cellulosaindustri, som har ett betydande behov av destillationsapparater och delar därtill, vilkas användningsändamål är fullkomligt omöjligt att fastställa. Kollegium finner sig kunna vitsorda vad industrikontoret i detta avseende anfört, och vill därtill påpeka, att driftlaboratorier numera inrättats vid så gott som varje större industriell anläggning. Varje bergverksanläggning, varje järn- och stålverk, varje verkstadsindustri av någon betydenhet torde numera vara utrustad med ett för driftkontroll eller för utexperimenterande av nya metoder m. m. arbetande, mer eller mindre utvecklat laboratorium. Denna användning av destillationsapparater inom industrien är givetvis fullt legitim och även kontrollstyrelsen har uttalat, att utövarna av yrken, för vilka erfordras tillgång till destillationsapparater, borde

undantagas från förbudet mot förvärv och innehav av apparaterna i fråga. Då någon undantagsbestämmelse av angivet innehåll dock icke finnes medtagen i styrelsens författningsförslag, synes styrelsen hava avsett, att tillstånd till förvärv, införsel till riket och innehav av destillationsapparater skulle även beträffande nu angivna användningsändamål meddelas från fall till fall eller för viss tid eller tillsvidare.

En sådan anordning vore dock icke möjlig att genomföra utan väsentlig olägenhet för därav berörda närings- och yrkesutövare. Om ett flertal av dessa, som vore i behov av destillationsapparater, skulle för detta behov bliva beroende av något slags tillståndsförfarande, något, som med förslagets tänjbarhet i tillämpningen ingalunda synes uteslutet, skulle säkerligen för ett tillräckligt snabbt handhavande härav vara erforderligt en kontrollorganisation av icke anad utsträckning. En närmare utredning härom finner kollegium synnerligen av behovet påkallad, men har kollegium på den korta tid, som stått till förfogande, icke kunnat medhinna en sådan.

Det torde utan vidare vara uppenbart, att ett sådant beroende, som skulle orsakas av den föreslagna författningen, skulle för industrien och särskilt för den under uppsving varande kemisk-tekniska industrien innebära de allvarligaste olägenheter. I detta sammanhang kan kollegium icke underlåta att påpeka den osäkerhet, som förslaget innebär, att lämna spelrum för obehöriga angivelser och husundersökningar samt trakasserier i övrigt av skilda slag.

Vad sålunda uttalats om industrien och dess behov av destillationsapparater gäller givetvis även i fråga om övriga användningsändamål inom området för teknisk-vetenskaplig forskning.

Utöver de av kontrollstyrelsen i förslagets § 1 mom. 2 angivna undantagen böra därför i allt fall från förbudet uttryckligen undantagas jämväl chef för industriellt företag, i vad avser de för företagets drift och laboratoriearbeten erforderliga apparater och delar därtill, föreståndare för laboratorium, som inrättas i samband med undervisningsanstalt, handelskemist och föreståndare för vetenskapliga institutioners laboratorier m. fl. dylika.

Som Sveriges kemiska industrikontor angivit bör »innehavare av apotek» jämväl utbytas mot »föreståndare för apotek».

Beträffande *tillverkningen* av destillationsapparater och särskilt beträffande delar till sådana skulle det vara synnerligen hindrande att nödgas för undvikande av eventuella risker söka tillstånd för varje gång det vid de ovan angivna industriella företagen m. fl. erfordrades tillgång till ett enkelt instrument, som omedelbart och utan svårighet kunde tillverkas på platsen, men om vilket misstanke kunde uppstå, att det vore avsett till brännvinsbränning eller renaturering. Även från ett sådant förbud kräves sålunda uttryckliga undantag, motsvarande dem, som ovan angivits i fråga om förvärv och innehav av destillationsapparater eller delar därtill.

På grund av vad sålunda anförts finner sig kommerskollegium, utan att kunna för närvarande anvisa någon annan form för lagstiftning i det beaktansvärda syftet, nödsakat avstyrka det av kontrollstyrelsen framlagda förslaget till författning. Därest Kungl. Maj:t skulle det oaktat finna för gott förordna i enlighet med förslaget får kommerskollegium hemställa, att i allt fall från förbudet mot tillverkning, förvärv, införsel till riket och innehav av destillationsapparater måtte uttryck-

ligen meddelas undantag av det innehåll och i den utsträckning, kollegium ovan antytt, ävensom att vad kollegium i övrigt anfört vinner beaktande.»

Utöver vad nu anförts, har såväl kommerskollegium som Sveriges kemiska industrikontor i sina yttranden framställt vissa detaljanmärkningar mot det av kontrollstyrelsen uppgjorda författningsförslaget, för vilka anmärkningar här icke torde behöva redogöras.

*Yttranden
från polis-
myndigheter.*

Slutligen har kontrollstyrelsen till finansdepartementet överlämnat av kontrollstyrelsen från överståthållarämbetet för polisärenden samt poliskamrarna i Göteborg och Malmö inhämtade upplysningar och uttalanden i fråga om den nuvarande omfattningen av olovlig framställning utav brännvin för förtäringssändamål genom vare sig destillering eller renaturering. I de avgivna yttrandena har uttalats den mening, att så kallad hembränning ävensom renaturering av denaturerat brännvin förekomme i avsevärd omfattning, ehuru det låge i sakens natur, att polisen endast om ett mindre antal av dessa fall erhöle sådan kännedom, att desamma kunde göras till föremål för vederbörlig undersökning.

*Departement-
schefen.*

Det torde vara otvivelaktigt, att såväl olovlig tillverkning av brännvin som avskiljande av denatureringsmedel från denaturerad sprit numera sker i en avsevärd omfattning. Givetvis erbjuder det för polismyndigheterna snart sagt oöverstigliga hinder att med nu gällande lagstiftning på ett effektivt sätt bekämpa detta brottsliga förfarande. Det blir nämligen alltid ett försvinnande fåtal av desamma, som kunna utav myndigheterna verkligen ledas i bevis. Med hänsyn härtill läser det vara erforderligt att möjliggöra ingripande redan på ett tidigare stadium, d. v. s. mot tillverkningen, överlåtelsen eller innehavet av destillationsapparater. Väl är det sant, att för ovanberörda otillåtna ändamål kunna användas jämförelsevis primitiva redskap, som egentligen avsetts för helt andra syften, samt att det vid sådant förhållande ej gärna låter sig göra att förekomma dylika redskaps obehöriga användning, men det läser dock kunna tagas för givet, att ifrågavarande brottsliga förfarande ingalunda skulle hava vunnit så allmän utbredning, som nu torde vara förhållandet, därest tillverkning och överlåtelse av för olovlig destillering direkt ämnade apparater kunnat åtminstone i viss utsträckning förekommas.

Vad angår det inom kontrollstyrelsen utarbetade författningsförslaget avser detta att ställa såväl tillverkningen av som handeln med och innehavet av dylika apparater under fullständig kontroll. Förslaget

har, såsom av det ovan anförda framgår, rönt starkt motstånd från såväl kemiska industrikontoret som kommerskollegium. Ehuru det väl synes mig, att man därvid mycket överskattat betydelsen av det tvång, som enligt förslaget skulle påläggas vissa yrkesutövare, har jag dock ansett önskligt att finna en anordning, som, utan att lägga några som helst hinder i vägen för användningen av destillationsapparater i de fall, där desamma behövas för ett lagligt ändamål, dock vore ägnad att underlätta beivrandet av otvivelaktiga missbruk.

Efter överläggningar i ämnet med chefen för kontrollstyrelsen har jag därvid kommit till den uppfattningen, att förevarande fråga skulle vinna en ganska tillfredsställande lösning på det sätt, att man avstode från kravet på tillstånd för den, som ville tillverka, överlåta eller innehava destillationsapparat, men däremot belade med straff de fall, där tillverkning eller överlåtelse ägde rum under sådana omständigheter, att skälig anledning föreläge till antagande, att apparaten vore avsedd att användas för olovligt ändamål, eller där någon innehade apparat av nu avsett slag under sådana omständighet att han ej kunde antagas innehava densamma för lovligt ändamål. Ett lagstadgande i nu antydd riktning skulle enligt min uppfattning utgöra ett verksamt medel till bekämpande av den så kallade hembränningen eller av renatureringen av denaturerad sprit på samma gång som det av kemiska industrikontoret och kommerskollegium framförda kravet på full frihet i fråga om den lojala handeln med och användningen av destillationsapparater bleve tillgodosett.

I anledning härav har jag låtit inom finansdepartementet upprätta förslag till bestämmelser i ämnet av nu angivet innehåll. Enligt detta skulle de ifrågasatta bestämmelserna införas i 31 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, under det att det nuvarande stadgandet i denna paragraf skulle inflyttas såsom ett särskilt, med 3 betecknat mom. under 30 § av samma förordning. I 1 mom. av 31 § enligt dess föreslagna nya lydelse behandlas det fall, att någon tillverkar, saluhåller eller eljest till försäljning utbjuder eller överlåter för beredande av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat under sådana omständigheter, att skälig anledning föreligger till antagande, att apparaten eller apparatdelen är avsedd att användas för att i olovligt syfte framställa eller destillera brännvin eller från denaturerat brännvin borttaga denatureringsmedlet eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill. Någon närmare motivering utöver det redan anförda torde ej erfordras för nämnda stadgande. I 2 mom. av den nya 31 § behandlas återigen det fall, att någon innehaver

apparat eller apparatdel, varom i 1 mom. sägs, under sådana omständigheter att det kan antagas, att han innehaver densamma för olovligt brukande. Lovligt ändamål innebär ej allenast, att apparaten behöves i och för någons rörelse eller yrke, utan även att densamma t. ex. ingår såsom del i en kulturhistorisk samling, av studerande användes för kemiska experiment o. s. v. Att i en lagtext i detalj angiva de fall, där innehavet av dylika apparater bör vara tillåtet, låter sig uppenbarligen ej göra. Emellertid torde det ej behöva möta några betänkligheter att i detta avseende överlämna åt domstolarna att i de särskilda fallen bedöma, huruvida ändamålet kan antagas vara lovligt eller ej.

De nu ifrågasatta bestämmelserna torde, såsom ovan nämnts, lämpligen böra beredas plats i 1907 års förordning angående tillverkning av brännvin. Då emellertid desamma hava avseende icke blott å tillverkning av brännvin utan jämväl å renaturering av denaturerad sprit, torde i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit böra intagas en hänvisning till förefintligheten av det nya stadgandet.

Då givetvis de nya ansvarsbestämmelserna icke böra tillämpas på samma gång som någon dömes till ansvar enligt förordningen den 1 juli 1918, samt vid sådant förhållande ej heller bestämmelsen om redskaps förverkande torde komma att vara tillämplig, därest någon dömes till ansvar enligt sistnämnda förordning för det han obehörigen fränskilt denatureringsmedel eller försvagat denaturering, lär den av kontrollstyrelsen påpekade luckan i samma förordning böra avhjälpas genom ett stadgande i 25 §, att redskap i dylikt fall skall vara förbrutet. I nämnda paragraf torde jämväl kunna införas den förut berörda hänvisningen till 31 § i brännvinstillverkningsförordningen.

De ändringar, som, enligt vad jag ovan anför, föreslagits i 30 och 31 §§ av brännvinstillverkningsförordningen, påkalla ett par smärre ändringar i två andra paragrafer i samma förordning. Sålunda bör i 35 § uttrycket »31 §» utbytas mot »30 § 3 mom.» Vidare torde det i 39 § förekommande uttrycket tillverkare, som har avseende allenast å brännvinstillverkare, böra förtydligas till förekommande därav, att detta ord efter den nya avfattningen av 31 § gives en dubbel betydelse.

Föredragande departementschefen uppläste härefter förberörda förslag till förordningar om *dels* ändrad lydelse av 30, 31, 35 och 39 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin och *dels* ändrad lydelse av 25 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga nämnda förslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen giva bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Herbert Wallin.
